Finansdepartementet
Postboks 8008 Dep
0030 OSLO

Vår referanse: 09/01903-2
Arkivkode: K00
Saksbehandler: Jørn Inge Dørum
Deres referanse:
Dato: 18.12.2009

Høringsuttalelse - NOU 2009: 16 Globale miljøutfordringer - norsk politikk

1. Innledende kommentar

KS vil i denne høringsuttalelsen konsentrere seg om prinsipielle spørsmål knyttet til utvalgets konklusjoner i forbindelse med tiltak og beslutningsprosesser for reduksjon av klimagassutslipp på regionalt og lokalt nivå. Øvrige konklusjoner, bl. a. om bærekraftig utvikling generelt, biologisk mangfold og miljøgifter, kommenteres ikke her.

2. Sammendrag, konklusjon

I utvalgets utredning slås det i realiteten fast at kommunene ikke behøver ta klimahensyn i sin planlegging, bare de tar hensyn til at karbonprisene vil stige. Dette er et synspunkt som i sterk grad er motbevist av oppnådde resultater i kommunal sektor verden over, faglige analyser av tiltakspotensial og politiske vedtak på alle forvaltningsnivåer internasjonalt og her hjemme.

Etter en samlet analyse av utredningen vil KS fraråde at NOU 2009:16 legges til grunn for videreutviklingen av offentlige virkemidler og beslutningsprosesser i klimaarbeidet.

3. Begrunnelse

I utredningens kapittel kapitel 13.4.3. vises det til at kommunene fatter en rekke beslutninger som påvirker klimaområdet, særlig knyttet til arealbruk, transportplanlegging, avfallshåndtering og offentlige bygg. Samtidig vises det til at kommunene har utslipp regulert av kvoter og avgifter.

Konsekvensene av dette drøftes imidlertid ikke i teksten utover en kort betraktning om at økte avgifter på utslipp ”internaliserer …. den samfunnsøkonomiske kostnaden for kommunen på samme måte som for private aktører”

Det gis i stedet følgende sluttsats: ”Dersom dette tas hensyn til, er det i prinsippet ikke nødvendig at kommunene tar ytterligere klimahensyn i sin planlegging. Skjer dette, kan det innebære dobbeltregulering”.

Dette er et uttrykk for økonomisk modelltenkning som KS finner lite konstruktiv. Etter KS’ oppfatning overser en slik tilnærming noen av de viktigste problemstillingene i dagens klimadebatt.

Kommunene kan ta 50 % av utslippsmålet
Ifølge Stortingets klimaforlik skal 2/3 av Norges klimakutt innen 2020 tas her hjemme. Over halvparten av disse hjemlige klimakuttene kan oppnås i kommunene, viser SFTs klimatiltaksanalyse fra 2007. Der konkluderes det med at åtte millioner tonn av det nasjonale utslippsmålet på 15-17 millioner tonn innen 2020 kan oppnås gjennom bruk av kommunale virkemidler. Et slikt tiltakspotensial kan ikke overses, slik utvalget legger opp til.

Med sin konklusjon er utvalget også reelt sett på kollisjonskurs med utviklingslandenes krav i COP15-prosessen om at de rike landene selv må kutte sine utslipp med minst 40 % innen 2020. KS finner det politisk uakseptabelt at vi ikke skal gjennomføre slike utslippskutt som virkelig monner og merkes her hjemme

Uvalgets konklusjon om at kommunene ikke bør ta ytterligere klimahensyn i sin planlegging står dessuten i sterk motstrid med vedtak i EUs ministerråd og i de ledende internasjonale organisasjonene for lokale myndigheter. Under COP15 uttrykte for øvrig den anerkjente økonomen Lord Nicholas Stern sterk anerkjennelse for byenes selvstendige klimainitiativer. Kommunenes betydning som klimaaktører tillegges også sterk vekt i nye forskningsrapporter fra OECD.

Norske myndigheter har også i mange sammenhenger pekt på at kommunene vil spille en svært viktig rolle når resultatene av København-prosessen skal implementeres i praktisk politikk. Et uttrykk for dette er for eksempel de statlige planretningslinjene om krav til kommunale klima- og energiplaner.

Gir raskere effekt enn prismekanismen
Av SFTs klimatiltaksanalyse framgår det at klimakuttene i kommunene først og fremst kan oppnås gjennom tiltak for energisparing i bygg, samordnet arealplanlegging og utbygging av nye transportløsninger, landbrukstiltak og effektiv avfallsbehandling

Flere av disse tiltakene vil ha en mye raskere, og ikke minst en mye mer varig, effekt enn tiltak gjennomført via prismekanismen. Et eksempel på det kan være koordinert innføring av nye løsninger for kollektivtrafikk og parkeringsrestriksjoner, med umiddelbar nedgang i utslipp fra biltrafikk. Oppnåelse av det samme via prismekanismen ville både hatt uakseptable sosiale konsekvenser og tatt mye lengre tid.

Et svært viktig moment er at det gjennom kommunene oppnås demokratisk vedtatte klimatiltak lokalt ved at tiltakene inngår i kommunenes regulære planverk. Som planmyndighet, tjenesteprodusent, eier av infrastruktur, sektorovergripende koordinator og samfunnsutvikler står kommunene i en særstilling som lokal klimaaktør. Dette gjør også at kommunene har en naturlig rolle som samordner og tilrettelegger av andre lokale tiltak, enten de er knyttet til private og offentlige selskaper, organisasjoner eller privatpersoner.

Det er for øvrig kommunene som i stor grad vil måtte bære kostnadene for helt nødvendig klimatilpasning, slik at det av den grunn også er viktig for kommunene å få ned utslippene.

Byenes strukturer avgjørende
Over 75 prosent av det globale utslippet av drivhusgasser er nå knyttet til forbruk i verdens byer, ifølge internasjonalt anerkjente tall. Dette betyr at strukturene byene drives etter er av avgjørende betydning for samlede globale utslipp.

Samtidig er dette strukturer som kan påvirkes med en rekke forskjellige virkemidler i tillegg til prismekanismetiltak. Eksempler på slike tiltak er lovbaserte reguleringer, arealplanlegging, herunder byfortetting, valg av transportløsninger, koordinering av tiltaksområder og energieffektiv drift av egne bygninger.

Dette er tiltak som i de senere årene i stadig økende grad er blitt gjennomført i et stort antall av verdens byer – med New York, Mexico City, Dehli og København som noen eksempler. Illustrerende i sammenheng med utvalgets konklusjoner er det også at disse tiltakene er blitt gjennomført lokalt til tross for at nasjonalstatene gjennom gjentatte forhandlinger over mange år ikke er blitt enige om mål for utslippskutt og hvordan disse skal gjennomføres og finansieres. Det internasjonale klimaarbeidet drives nå i praksis i sterk grad gjennom tiltak initiert i byer og lokalsamfunn og ikke gjennom tiltak initiert på nasjonalt nivå gjennom prismekanismer.

Et godt eksempel på dette "klimatrykket" som nå er i ferd med å vokse fram nedenfra gjennom byer og lokalsamfunn, er den amerikanske ordføreravtalen, hvor 1061 ordførere har forpliktet seg til å følge bestemmelsene for USA i Kyoto-avtalen. Til sammen dekker deres byer halvparten av USAs befolkning.

Bør ikke legges til grunn for norsk klimapolitikk
På bakgrunn av slike og andre vel dokumenterte effekter av kommunenes egne klimainitiativer, nye forskningsresultater fra OECD og andre ledende forskningsgrupperinger og entydige politiske vedtak både internasjonalt og her hjemme, vil KS fraråde at utvalgets konklusjoner knyttet til lokalt klimaarbeid legges til grunn for utforming av norsk klimapolitikk.